
**REFERENCE BOOK OF BULGARIAN AS FOREIGN LANGUAGE FOR DENTAL
MEDICINE STUDENTS**

Dimitriya Zhelyazkova

Medical University – Plovdiv, Department of Languages and Specialized Training
Bulgarian Language Section, erje33@hotmail.com

Nataliya Yankova

Medical University – Plovdiv, Department of Languages and Specialized Training
Bulgarian Language Section, nataliya_yankova@abvl.bg

Abstract: Our idea is to work out a specially adapted version for dental medicine students corresponds to the up-to-date requirements by form as well as by contents. The system we offer may be used for group teaching as well as for individual work. The methodology is based on the English language as language-mediator, and that is a new tendency which have been gaining speed in many units for the last few years.

The specific purpose of the book is to assist the process of education of foreign students, majoring Dental medicine in the second semester of their second academic year at the Medical University – Plovdiv.

The base language proficiency level of the students from the foregoing three semesters is B1. The process of education aims to enlarge and enrich specialized vocabulary of students in the sphere of dental medicine in parallel to the increase of knowledge of grammar, to guarantee greater freedom of speech and more flexible communication skills in a professional environment.

The contents comprises of introductory part with a key to the conditional signs contained in the text and an introduction; twelve lessons, test tasks, trial tests, tests for understanding and communication tests, supplied with key; three supplements: verbs, grammatical resume, English-Bulgarian dictionary of terminology; used literature and bibliography of the sources for excerption of text materials.

An elegant approach is used to create a tolerant and friendly atmosphere of the education process. Contents of the course is supported by pictures, emoticons, symbols, photographs and diagrams which makes the process of education attractive. Real images provoke people to express their own opinion.

Publications of this kind, oriented to students, “native speakers of English“ are rare students, “native speakers of English“ amongst Bulgarian language textbooks for foreigners and become more and more competitive on the book market.

Keywords: Reference book, specialized Bulgaria Language, dental medicine, students, “native speakers of English“, communication skills.

**РЕАЛИЗИРАН ПРОЕКТ –
ПОМАГАЛО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК КАТО ЧУЖД ЗА СТУДЕНТИ ПО
ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА**

Димитрия Желязкова

Медицински университет – Пловдив, Департамент за езикова и специализирана подготовка,
Секция по български език, erje33@hotmail.com

Наталия Янкова

Медицински университет – Пловдив, Департамент за езикова и специализирана подготовка,
Секция по български език, nataliya_yankova@abvl.bg

Резюме: Идеята ни да се създаде специална адаптация за студенти стоматолози е отговор на съвременните изисквания както по форма, така и по съдържание. Предложената система може да се използва както за групово обучение, така и за индивидуална работа. Методологията се опира на английски език като език-посредник, което представлява нова тенденция от последните години, за която може да кажем, че е в процес на укрепване във все повече звена.

Конкретното предназначение на книгата е да послужи в учебния процес за студенти чужденци от специалността „Дентална медицина“, втори семестър на втори курс на Медицински университет – Пловдив. Базовото ниво на студентите от предходните три семестъра е B1. Процесът на обучение е насочен към

разширяване и обогатяване на знанията в областта на специализираната лексика по дентална медицина успоредно с разширяването на граматичните знания, които гарантират по-голяма свобода на речта на студентите и по-гъвкави комуникативни умения в професионална среда.

Съдържанието включва въвеждаща част с ключ към съдържащите се в текста условни знаци и увод; 12 урока; тестови задачи: пробни тестове, тестове за разбиране и комуникативни тестове, придружени с ключ; три приложения: Глаголи, Граматично резюме, Терминологичен английско-български речник използвана литература и библиография на източниците за екскерпиране на текстов материал.

Използван е елегантен подход за създаване на толерантна и приятелска атмосфера в процеса на обучението. Съдържанието на курса е подкрепено от картини, емотикони, символи, снимки и схеми, които правят процеса на обучение привлекателен. Реалните изображения провокират към изразяване на собствена позиция.

Подобни издания, ориентирани към „англоезични студенти“, са все още рядкост между учебниците по български език за чужденци и стават все по-конкурентни на книжния пазар.

Ключови думи: Помагало, специализиран български език, дентална медицина, англоезични студенти, комуникативни умения

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Предлагаме апробирано вече помагало за студенти от специалност „Дентална медицина“ през втори семестър на учебната 2016/ 2017 в аудиторията, а също и на научен форум – VIII Международна научна конференция ”Чуждият език и съвременното висше образование”, юни 2017, в Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов” – Варна [1].

Предизвикателство и риск е да се работи с език посредник, като се вземе под внимание фактът, че английският език невинаги е език на родноговорещи чуждестранни студенти, а се използва също, според приема в университета, от студенти от различни страни като „световен“ език посредник. В този смисъл пилотните учебни материали в областта на българския език като чужд, преподаван чрез посредничество на английски, са поставени на експериментална основа и заслужават задълбочен дебат в професионалната общност. Казаното не отменя факта, че подобни издания, ориентирани към „англоезични студенти“, са все още рядкост между учебниците по български език за чужденци и стават все по-конкурентни на книжния пазар.

Появата на помагалото е необходимост на изходното звено – Секцията по български език към Департамента за езиково и специализирано обучение при Медицинския университет в Пловдив.

2. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Чрез разработването на представеното помагало отстояваме три основни принципа: лингвистичен, психологически и социокултурен. В *лингвистичен план* доказваме, че езиковата комуникация е автентична, когато е свързана с нуждите и интересите на учещия. Подборът е целесъобразно направен: автентични текстове и типични професионални ситуации, в които чужденците стоматолози обикновено се озовават в практическата си работа. Така са насърчени техните умения за разбиране и създаване на устна и писмена реч. Структурно-системният характер на езика е подобаващо представен в урочните единици, за да води до разбирането и развиването на собствена реч. *Психологическите принципи* са свързани с улесняване на процеса на усвояване. Студентите усвояват професионалния език като органично цяло от езикови знания (професионална лексика и граматика), речеви функции и комуникативни умения. Усвояването на нови единици става в семантично подбран контекст, езиковата употреба се разгръща в процеса на реална комуникация, а комуникативната компетентност се усвоява, когато надхвърли фазата на симулацията и се приложи в реална ситуация. *Социокултурните принципи* са задали обема и вида на информацията по отношение на социалните роли на действащите лица и реакциите им в различни ситуации.

3. МЕТОДОЛОГИЯ

В предложената система основната методологическа концепция е да се работи с английския като език - посредник. Идеята е прагматична – специалността се изучава предимно от „англоезични студенти“ и това определя структурата на всяка урочна единица и представянето на лингвистичната информация в резюме на английски език в специален раздел, графично отделен. Обяснителната практика на английски език позволява също и бърз преговор на вече изучени граматични категории.

В практиката на чуждоезиковото обучение опитът показва, че смесването на подходи често дава добри резултати, без да се счита за еkleктика или слабост. Предложили сме множество съпътстващи методи и техники: за събиране на информация; дискуссионни методи (решаване на клинични казуси – рубрика ”Клиничен случай”, разговори – рубрика ”Разговор на тема”, като в някои по-трудни казуси се дават и насочващи отговори); игрови методи – ролеви игри (лекар – пациент), ситуационни задачи (създаване и разиграване на диалог по зададена ситуация), методи за ръководене на учебния процес (презентации). Така сме търсили баланса между групов и индивидуален подход, между учене с преподавател и самообучение, което е съществено предимство за изданието.

4. ТЕМАТИЧНА ОРГАНИЗАЦИЯ

Учебният материал започва с възстановяване на познат текст в темите: „Гингивит” и „Млечни зъби”, както и позната лексика в четвърта тема – „Части на човешкото тяло”. Новите теми са: „Зъби”, „Страх от зъболекар”, „Стоматологично отношение”, „Зъбен камък”, „Слюнката”, „Хиперстезия”, „Пулпит”. Тематичният подбор е съобразен с курса по български език, чието продължение е помагалото, а също и с цялостния учебен план за специалността. Въведен е единен формат на всяка урочна единица: граматична и практическа част. Лексикалният и граматичният ресурс гарантират развитието на основните речеви умения за слушане, говорене, четене и писане.

Четенето с разбиране се проверява веднага със серия от въпроси по текста. Тази проверка е от първостепенно значение, което личи и от нейното разнообразяване по форма – например с да-не отговори в таблични матрици. Спецификата на избраната сфера изисква отговорно усвояване на терминологичен апарат, затова наличието в текста на Терминологичен речник и представянето на значенията в речникови статии имат съществена тежест за ползвателите. Акцентира се върху семантиката по начин, който подпомага общуването лекар – пациент. Новите думи са изведени в речник, с превод на английски език в някои от темите, а при други е предложен самостоятелен подход при извеждането им. Разширяването на *граматичния обхват* включва категориите: минало несвършено време, отглаголни съществителни имена и минало предварително време.

5. КОМУНИКАЦИЯТА КАТО КЛЮЧОВА ОБРАЗОВАТЕЛНА ЗАДАЧА

Упражненията имат отношение едновременно и към речника, и към граматиката, и към прагматиката на езика. Те са ключов образователен инструмент на помагалото, тъй като водят към търсения образователен резултат – комуникативните умения на студентите стоматолози да се развиват, затвърдяват и усъвършенстват. Следствие от този подход е разнообразието от комуникативни задачи: рецептивни, продуктивни и смесени – рецептивно-продуктивни (тоест за създаване на текстове на основата на други текстове – кратки бележки, диалози по зададена ситуация). Чрез задачите са използвани различни пътища за формиране на умения за четене и слушане с разбиране, за да се участва адекватно в дадената комуникативна ситуация.

Има и разнообразни задачи, които подготвят за комуникация: упражнения върху лексика и граматика; упражнения за развиване на слушане, четене и писане; упражнения за систематизиране на лексиката по дадена тема; упражнения с цел усвояване на комуникативни действия за осъществяване на определени комуникативни намерения.

Една от основните слабости на учебниците за чужденци е свързана с недобрата визия и negliжирането на естетическата страна на текста. Този факт понякога рефлектира върху мотивацията на студентите за учене. В предложения текст нещата стоят различно. Използвали сме елегантен подход за създаване на толерантна и приятелска атмосфера в процеса на обучението. Съдържанието на курса е подкрепено от картини, емотикони, символи, снимки и схеми, които правят процеса на обучение привлекателен. Реалните изображения провокират към изразяване на собствена позиция. Като цяло добрият подбор на снимков материал, насочващите знаци за различните рубрики, както и запознаването на студента с някои културни прилики и различия на народите, интригуващите факти, нови дентални технологии и лечебни практики, забавните анекдоти, пословици, поговорки и афоризми са добро професионално постижение (рубрика ”Забавно” и рубрика „Асклепий се смее”, „Нови дентални технологии”, „Здравна култура”, „Асклепий съветва”) е мнението на рецензентите – доц. д-р Петя Бъркалова и ст. пр. Йорданка Стефанова.

Включени са и упражнения за структуриране на диалог, съставяне на диалози по дадени опорни думи, водене на дискусия и др. Заложени са и ролеви игри – избор при ученето на определени роли, които

обучаваните изпълняват, например лекар – пациент, пациенти в чакалнята и др. Някои от упражненията са таблично представени и улесняват запомнянето на езиковите модели.

6. ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

От решаващо значение за подготовката на студентите са тестовете след дванадесетте урока: *Пробни тестове*, придружени с Ключ за отговори, *Тестове за разбиране*, заедно с разнообразните *Комуникативни тестови задачи*, които подпомагат добрите крайни резултати, като дават реални изпитни ситуации за слушане, четене с разбиране, комуникация.

Безспорен помощник за всеки обучаващ се в специалността „Дентална медицина” са поставените в края на учебника три Приложения: *Приложение 1*: Глагол – включва най-често използвани видове двойки глаголи с превод на английски език, като в някои случаи са дадени особените им форми в сегашно време и императив; *Приложение 2* представлява кратко *Грамматично резюме* в табличен вид; *Приложение 3* включва *Кратък английско-български терминологичен речник* с оглед спецификата на езика, предназначен за медицински цели в денталната практика.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предложената система може да се използва както за групово обучение, така и за индивидуална работа. Методологията се опира на английски език като език-посредник, което представлява нова тенденция от последните години, за която може да кажем, че е в процес на укрепване във все повече звена. В това отгласкване от традиционното чуждоезиково обучение се състои предизвикателството, пред което сме били изправени. Надяваме се да приобщим чуждестранните учащи към избраната специалност, към страната ни и да ги научим да общуват свободно на български език в професионална и в непрофесионална среда.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Д. Желязкова, Н. Янкова. Реализиране на проект за специализирано помагало по български език на чуждестранни студенти стоматолози – английско обучение. – В: Чуждият език и съвременното висше образование. Сборник с доклади VIII Международна научна конференция 23–25.06.2017, Варна, МУ „Проф. д-р П. Стоянов”. Част 1 от 2. 101–105 с. ISBN 978-619-221-070-0.
- [2] Д. Желязкова, Н. Янкова. Помагало по български език като чужд за студенти по дентална медицина. Рецензенти: доц. д-р Петя Бъркалова – Пловдивски университет „Паисий Хилендарски” и ст. пр. Йорданка Стефанова – Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов” – Варна. Пловдив: Димитрия Желязкова. ISBN 978-619-90629-2-0.